

Περί κριτικής*

Της **Μαρίας Χαράλη**

Ο άνθρωπος, ως κοινωνικό ον που ζει, λειτουργεί, εργάζεται, παρέχει και δέχεται υπηρεσίες μέσα σε ένα ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, δέχεται καθημερινά κριτική για ό,τι κάνει και ό,τι λέει. Ο ίδιος αντίστοιχα ασκεί κριτική για οτιδήποτε του παρέχεται σε κάθε πτυχή της καθημερινότητάς του. Ολόκληροι κολοσσοί έχουν στηθεί και εξελιχθεί πάνω στην αξία και τη δύναμη της κριτικής (βλ. ιστοσελίδες Ξενοδοχείων, υπηρεσιών κ.λπ.) και στο δικαίωμα του κάθε πολίτη να εκφέρει ελεύθερα τη γνώμη του. Και από τότε που η τεχνολογία μας παρέχει το δικαίωμα να δημοσιοποιούμε τη γνώμη μας, θετική ή αρνητική, ας μην γελιόμαστε, οι επιλογές μας έγιναν πιο εύστοχες και μας έχουν προστατεύσει από πολλά λάθη και αποπνήματα. Τι είναι αυτό, λοιπόν, που τοποθετεί την τέχνη έξω από το φάσμα της κριτικής; Και όχι μόνο από «ειδικούς» (γιατί πολύς ο λόγος

τελευταία περί «ειδημόνων», «αυθεντιών», «κριτικών άσχετων ή σχετικών»), αλλά από τον κάθε θεατή που αφήνει την άνεση του καναπέ του, πληρώνει εισιτήριο και παρακολουθεί μια παράσταση; Άλλωστε, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης καθιστούν, τον κάθε έναν από εμάς, δυνάμει κριτικό. Και εκεί, στα Μέσα εννών, η κριτική που ασκείται είναι σκληρή. Πολύ σκληρή. Ακόμη κι αν το άτομο που την ασκεί είναι το ίδιο που λίγο πριν είχε συγχαρεί, μετά περισσοῦ ενθουσιασμού, σκηνοθέτη και ηθοποιούς για τη μοναδική εμπειρία που προσέφεραν στο κοινό μέσα από την τέχνη τους. Δεν νομίζω ότι κανένας από εμάς οι οποίοι ασκούμε, κατά κάποιον τρόπο, την «ιδιότητα» του «κριτικού», τρέφει την ψευδαίσθηση ότι αυτό που γράφουμε διαβάζεται από ένα ευρύ κοινό, το οποίο ενστερνίζεται την άποψή μας απόλυτα και τη θέτει ως κριτήριο για την επιλογή της παράστασης που θα δει. Ούτε το κάνουμε γιατί έχει κύρος ή διασυνδέσεις. Το αντίθετο θα έλεγα. Το να τρέχεις

ΖΗΤΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΟ

Το θέατρο και οι τέχνες γεννήθηκαν και ευδοκίμησαν μόνο υπό συνθήκες δημοκρατίας και ελευθερίας της έκφρασης και του λόγου

ασθμαίνοντας για να προλάβεις να δεις 100 και πλέον παραστάσεις τον χρόνο, να διαβάσεις γι' αυτές, να προβληματιστείς, να βασανίσεις το μυαλό σου, να τις κατανοήσεις, να τις αποδομήσεις και να τις παρουσιάσεις, μέσα από τη δική σου, υποκειμενική πάντοτε, οπτική (η οποία βεβαίως εμπεριέχει τις γνώσεις και την εμπειρία σου), συνεκτιμώντας πάντα τις δυσκολίες και τις θυσίες που καταβάλλονται για να στηθεί μια παράσταση, δεν έχει κανένα άλλο κίνητρο παρά την αγάπη σου για το θέατρο. Την απόλαυση τού να κάθεσαι στην πλατεία και να «παίζεις» κι εσύ έναν ρόλο. Τον ρόλο του θεατή. Και θέατρο χωρίς θεατές δεν υπάρχει. Το θέατρο και οι τέχνες γεννήθηκαν και ευδοκίμησαν μόνο υπό συνθήκες δημοκρατίας και ελευθερίας της έκφρασης και του λόγου. Η έννοια της κριτικής της τέχνης γεννήθηκε ταυτόχρονα με την ίδια την τέχνη. Άρα πρόκειται περί ζητήματος «πολιτικού» και όχι «προσωπικού». Το γεγονός ότι στη «δημοκρατική» Κύπρο,

εν έτει 2018, που τα θεατρικά σχήματα πολλαπλασιάζονται ραγδαία και το -εκπαιδευμένο και απαιτητικό πια- κοινό έχει τη δυνατότητα να επιλέξει συνειδητά τι θα δει, ένας άνθρωπος του θεάτρου «απαγορεύει» σε έναν θεατή / κριτικό να εκφράσει ελεύθερα την άποψή του για τις παραστάσεις του, οι οποίες προορίζονται να εκτεθούν δημόσια και άρα να κριθούν, με ανησυχία και με αιφνιδιαάζει πολύ περισσότερο από την όποια απεικόνιση βίας μπορεί να μου φανερώσει το όποιο «θέατρο της σκληρότητας».

**Η άποψη γράφτηκε με αφορμή το κείμενο της δημοσιογράφου Νόνας Μολέσκη «Μια κριτική που δεν γράφτηκε ποτέ», περιοδικό «Philgood», 21 Οκτωβρίου 2018, όταν πριν από την έναρξη μιας παράστασης έλαβε διά χειρός μια επιστολή από μέλος της θεατρικής κοινότητας που την παρακαλούσε να μην γράψει ξανά κριτική για παραστάσεις που ανεβαίνουν από το υπό τη διεύθυνσή του θέατρο.*